

מסורת הש"ס

א) (תוספתא פ"ח) ט ז"ל רבי יוסי; א ויהושע ד' ד) ס"א צנוט; ט) נראה לקמן ג,ו) ו) נדבאלתא כ"צ עה"ן; ו) ו) נרש"ל; ט) ושז נמתו מוט אחד מן הקלה כו'. רש"י,

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מורטיש וכו' לשונות בפולים ב"ד היו. עי' צממני' ריש סנהדרין ומנן לעדה כו'.

לעזי רש"י

אר"ק וולד"ד. מקורן.

תוספות שאנץ

ממשמע שנאמר במוט איני יודע שבשנים אחר ר' יצחק טורטני וטרטוני דטורטני משוי ומשרי תחת השתתותנים מסייעים את העליונים ובכל מוט אחד היה מוטות קטנים אחד לראש האחר ואחד לראש השני והולכין באלכסון (כזה). וד' בני אדם נושאים מוט אחד דו' אחרים נושאים מוט האחר ור' יצחק לא מקרא שמיע אדם למוט אחד ולשני מוטות ד' בני אדם ופרי"ח הכי ומה ת"ל בשני מוטרי דצריך לכל מוט ומוט ב' מוטות לב' ראשי המוט ולא היו המוטות באלכסון כדי שלא יפול האשכול היתה מונחת על המוטות כמין דף שהולכת מזה לזה (כזה). וצריך שני בני אדם לד' ראשי המוטות ואם כן הוו ח' בני אדם. ור"ת פ"י דנפקא לן במוט ר"ל שנים דשני ברין היו למזבח הזהב אחד מימין ואחד משמאל וירדעין ליה מדכתיב ועל מזבח הזהב יפרשו בוד כהלת ושמו את ברזי ואחר כך כתיב ונתנו על המוט משמע דהמוט זהו מה שאמור למעלה ושמור את ברזי אם כן מצינו מוט דקרא ר"ל שנים;

א) נראה דל"ל דצריך ב' בני אדם למוט אחד אלא כשנים צ"ב מוטות והיינו ד' בני אדם ופרי"ח.

וביון שניעטלו כו'. צשפת מורחית צכניסתן למוכו חזרו המים לאחוריהם שלא היו יורדין מן הכהנים ולמתן אלא שס עומדים והמים הצאים תמיד נגבהים ועולין למעלה כדכתיב קמו נד אחד והכהנים עמדו שס עד שעצרו כולם: **כמה גובהן של מים גרס:** י"צ מיל כנגד מחנה ישראל. שהיו שנים עשר מיל על שנים עשר מיל והס עצרו כחמייתס רוחב מחניהס עצרו יחד כמות שהוא רוחב שנים עשר מיל נמצאו שלא שהו צעצרן אלא מהלך שנים עשר מיל של אורך מחניהס עד שעלו אחרונים של סוף המחנה וכנגדן גבהו המים: **הוי אומר מים קלים.** לרוץ מן האדם ואי"כ שהמים לא גבהו אלא שנים עשר מיל וחזרו למקומס נמצא שעדיין לא הספיקו לעצור וצאין מים ושוטפין אותן: **כיפין.** אולמות ארוקוולו"ד: **ואף רחב אמרס** לשלוחי יהושע. קודס שעצרו את הירדן שעל קריעת יס סוף היו מתפחדין עדיין: **עודס צירדן אמר לן יהושע כו'.** כדכתיב^א והכהנים נושאי הארון עומדים צמוך הירדן עד תס כל הדברים אשר זיה ה' את יהושע לדבר אל העס וזהו הדבר דכ"י כתיב צנשה כ"י אתס עוצרים את הירדן אל ארץ כנען והורשתס וגו' כלומר כשיעצרו את הירדן התנה עמהס על מנת להוריסס: **ושוטפין אוטיכס** גרסינן צצרייתא: **הרימו לכס וגו'.** הס האצנים שהקימו תחת מנצ רגלי הכהנים לזכרון להיות סימן לצנים שעצרו אצות את הירדן: **שאו מוס מסוך הירדן ממנצ וכו'.** הס שהקימו צה עיצל וצנו המנצח וקפלוס וקצעוס נגלגל: **דמדלי איניש ארתפסי.** שהאדם עזמו מגציהו על כמיפו ואין אחר מסייעו: **סילנא דטעוניה הוא.** אינו אלא שלס משאוי שנושא כשמועניו אחר. נמצא שהיה כל אחד מהן נושא משא ק"ך סאין: **ומכלן אתס מחשצ.** כמה היה צאשכול שנשאורו שמנה אנשים והיו מסייעין זה את זה כשמרימינן אותו על כטיפן: **ממשמע שנאמר ו) וישאורו איני יודע שצנים:** **אמר רבי יצחק טורטני וטורטני** דטורטני. משאוי ומשאוי תחת משאוי שהתחמונים מסייעין את העליונים וצכל אחד היו שני מוטות כינצ שני מוטות ויעל מוטות והלכין זה אלל זה וארצעה נושאין אותס ושני מוטות אחרים וארצעה צני אדם נושאין אותס והס צאלכסון מתחת שנים העליונים מוט אחד לראש האחד ומוט אחד לראש השני והולכין צאלכסון. ורבי יצחק לאו מקרא שמיע ליה אלא דפשיטא ליה דרימון ותאינה סגי צנים ויהושע וכלצ לא נשאו כלוס פשו להו תמניא לאשכול ואס לאו מדרש הראשון

המלמדנו דלאו מוט אחד קאמר קרא לא היינו יודעים לכוין שמנה צני אדם למשאו אלא דשמעינן מיניה דשני מוטות היו ואמא רבי יצחק לאשמועינן דשני משאות היו שס וכל אחד שני מוטות^א: **שלא היו צאוס ענא.** להציא אשכול משונה כזה שהמרגלים לרעה נתכוונו לומר כסס שפירותיה משונים כך יושציה משונים וגצורים וגצוהיס: **לדברי רבי יהודה.** שאמר לא גצהו המים אלא שנים עשר מילין כאורך מחניהס דרך חנייתס עצרו צירדן כל רחב מחניהס עצרו יחד הילכך לא היה אורך העצרה אלא שנים עשר מילין: **ולדברי**

יורתר משלש מאות מיא. תימה לר"י והא ליכא מעיצא לארעא אלא תלתא פרסי^ו וי"ל שהיו נגדשין והולכין למעלה מן העננים ירושלמי רבי לוי אומר עד לצו של רקיע ממן אמרינן עד צכל נאמר כאן הרחק ונאמר להלן מארץ רחוקה מצכל:

וביון שניטבלו רגלי כהנים במים חזרו המים לאחוריהם שנאמר י^ו וכבוא נושאי הארון עד הירדן וגו' ויעמדו המים היוורדים מלמעלה קמו נד אחד וכמה גובהן של מים שנים עשר מיל על שנים עשר מיל כנגד מחנה ישראל דברי ר' יהודה אמר לו ר' אלעזר בר' שמעון לדבררך אדם קל או מים קלים היו אומר מים קלים אם כן באין מים ושוטפין אותן אלא מלמד שהיו מים נגדשין ועולין כיפין על גבי כיפין יתר משלש מאות מיל עד שראו אותן כל מלכי מוורח ומערב שנאמר ² ויהי כשמוע כל מלכי האמורי אשר בעבר הירדן ימה וכל מלכי הכנעני אשר על הים את אשר הוביש ה' את מי הירדן מפני בני ישראל עד עברם וימס לבבם ולא היה בהם עוד רוח מפני בני ישראל ואף רחב הזונה אמרה לשלוחי יהושע ³ כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף וגו' וכתוב ⁴ ונשמע וימס לבבנו ולא קמה עוד וגו' ⁶ עודם בירדן אמר להם יהושע דעו על מה אתם עוברים את הירדן על מנת שתורישו את יושבי הארץ מפניכם שנאמר ⁵ והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם וגו' אם אתם עושין כן מוטב ואם לאו באין מים ושוטפין אותיכם מאי אותיכם אותי ואתכם עודם בירדן אמר להן יהושע הרימו לכם איש אבן אחת על שכמו למספר שבמי ישראל וגו' וכתוב ⁶ למען תהיה זאת אות בקרבכם כי ישאלון בניכם מחר לאמר מה האבנים האלה לכם וגו' סימן לבנים שעברו אבות את הירדן עודם בירדן אמר להן יהושע ⁷ שאו לכם מזה מתוך הירדן ממצב רגלי הכהנים הכן שתים עשרה אבנים והעברתם אותם עמכם והנחתם אותם במלון אשר תלינו בו הלילה וגו' יכול בכל מלון ומלון ת"ל אשר תלינו בו הלילה אמר רבי ⁸ יהודה אבא חלפתא ורבי אליעזר בן מתאי וחנניא בן חכינאי עמדו על אותן אבנים ושיערום כל אחת ואחת שקולה כארבעים סאה וגמירי דטעונא דמדלי איניש לכתפיה תילתא דטעוניה הוי מכאן אתה מחשב לאשכול שנאמר ⁸ וישאורו במוט בשנים

ממשמע שנאמר במוט איני יודע שבשנים כמה תלמוד לומר בשנים בשני מוטות אמר רבי יצחק טורטני וטורטני דטורטני הא כיצד שמנה נשאו אשכל אחד נשא רימון ואחד נשא תאינה יהושע וכלב לא נשאו כלום אי בעית אימא משום דחשיבי ואי בעית אימא שלא היו באותה עצה פליגי בה רבי אמי ורבי יצחק נפחא חד אמר לדברי רבי יהודה בחגיגתן

אלו נאמרין פרק שביעי סוטה

לד.

תורה אור השלם

1. וּכְבֹּאֵו נִשְׂאֵי הָאָרוֹן עַד הַיַּרְדֵּן וְרַגְלֵי הַכֹּהֲנִים נִשְׂאֵי הָאָרוֹן נִטְבְּלוּ בַקֶּצֶה הַמִּים וְהַיַּרְדֵּן מָלָא עַל כָּל גְּדֻתָּו בִּל יָמִי קִצְרִי: וַיַּעֲמְדוּ הַמִּים הַיַּרְדִּים מִלְּמַעְלָה קָמוּ נָד אֶחָד הָרַחֵק מֵאֵד מֵאֲדָם הָעִיר אֲשֶׁר מִצֵּד צִרְתָּן וְהַיַּרְדִּים עַל יָם הָעֶרְבָה יָם הַמִּלְחָ וְהָעָם עָבְרוּ נָגַד יַרְחֹה:

יהושע ג טו-טז
2. וַיְהִי כִשְׁמֹעַ כָּל מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה וְכָל מַלְכֵי הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר עַל הַיָּם אֶת אֲשֶׁר הִבִּישׁ יְיָ אֶת מִי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד עֶבְרָם וַחֲמֹס לִבְכָם וְלֹא הָיָה בָם עוֹד רוּחַ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

יהושע ה א
3. כִּי מִיִּיחֲנֹה אֶת אֲשֶׁר הִבִּישׁ יְיָ אֶת מִי יָם סוּף מִפְּנִיכֶם בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרָיִם וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לְשֵׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיחוֹן וְלַעֲוֹג אֲשֶׁר הִתְרַמְּתֶם אוֹתָם:

4. וַיִּשְׁמָעוּ וַחֲמֹס לִבְבָנוּ וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנִיכֶם כִּי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בְּשֵׁמִים מִפְּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת: יהושע ב יא
5. וְהוֹרִשְׁתֶּם אֶת כָּל יְשִׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנִיכֶם וְאִבַּדְתֶּם אֶת כָּל מִשְׁכֵּיכֶם וְאֶת כָּל צִלְמֵי מִסְכַּתְכֶם תִּאבְדּוּ וְאֶת כָּל בְּתָמֶיךָ תִּשְׁמִידוּ:

במדבר לג נב
6. לִמְעַן תִּהְיֶה זֹאת אוֹת בְּקִרְבְּכֶם כִּי יִשְׁאַלְוּן בְּנִיכֶם מָחָר לֵאמֹר מָה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה לָכֶם:

יהושע ד ו
7. וַחֲצֹו אוֹתָם לֵאמֹר שְׂאוּ לָכֶם מִזֶּה מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן מִמִּצֵּב רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים הַכֵּין שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אָבָנִים וְהַעֲבַרְתֶּם אוֹתָם עִמָּכֶם וְהִנַּחְתֶּם אוֹתָם בְּמִלּוֹן אֲשֶׁר תְּלִינוּ בּו הַלַּיְלָה: יהושע ד ג
8. וְכִבְּאוּ עַד נַחַל אֲשׁוּבֹל וַיַּחֲבִירוּ מִשָּׁם וּמִוֶּרְחָה וְאֲשׁוּבֹל עֲבָרִים אֶחָד וַיִּשְׂאֲרוּ בְּמוֹט בִּשְׁנַיִם וּמִן הָרְמָנִים וּמִן הַתְּאֵנִים:

במדבר יג כג

יורתר משלש מאות מיא. תימה לר"י והא ליכא מעיצא לארעא אלא תלתא פרסי^ו וי"ל שהיו נגדשין והולכין למעלה מן העננים ירושלמי רבי לוי אומר עד לצו של רקיע ממן אמרינן עד צכל נאמר כאן הרחק ונאמר להלן מארץ רחוקה מצכל:

עודם בירדן אמר להם יהושע. [ירושלמין] אמר ריש לקיש צירדן קיצלו עליהן את הנסמרות אמר להן יהושע אם אין אתם מקצלין את הנסמרות המים צאין ושוטפין אתכם אמר רבי סימון צ"ר וציד ויאות תדע לך שהוא כן שהרי עכן חטא ורוצס של סנהדרין נפלה צעי אמר ר' לוי ציננה הותרה הרצועה יתמה צת קול ואמרה אין לכם עסק בנסמרות: **גמירי כא מונא.** ירושלמי לא דמי ההוא דטעין מן ארעא אלא ארכצותיה ומן ארכצותיה לכתיפיה לההוא דתלי ליה ^א [מן ארעא על כתיפיה] ולא דמי ההוא דתלי ליה לההוא [דאחורן טעין ליה]:

מורטני וטורטני דטורטני. פירש ר"ח דטורטני צלשון יוון קנה של מאזנים וכידא נשאוהו הציאו שני עמודים וסירגוס צחצלים ונתנו האשכול על גצי חצלים ונתנו מוטות צחצלים בקצה העמודים המסורגים והאשכול נתן מוט א' מן הקצה מזה הראש וכיוצא צה צראש מקצה האחר נמצאו שתי מוטות צראש העמודים המסורגים צחצלים והאשכול נתון צחצלים ^א ועל כל מוט מאלו המוטות שתי מוטות פחותין מהן מוט צראש זה ומוט צראש זה נמצאו ארצע מוטות צראשי שני מוטות הנתונים צראשי העמודים וכל מוט ומוט מאלו ד' מוטות היו טוענים אותן שני אנשים נמצאו שמנה סוצלין את האשכול וזה פירוש טורטני וכו' כלומר מוטות ומוטות על מוטות ירושלמי כתיב איש אחד איש אחד למטה על דעמיה דרבי ישמעאל דו אומר לשונות ריצינו הן שנים עשר היו שמנה צאשכול ארצעה צתאנים ורימונים וצנושאי כלים על דעמיה דרבי עקיבא דו אומר ⁸ לשונות כפולים עשרים וארצעה היו ט"ז צאשכול שמנה צתאנים ורימונים ונושאי כלים על דעמיה דרבי ישמעאל טורטרין על דעמיה דרבי עקיבא טוטרטין וטורטרי טורטרין:

כחגיגתן

בשני מוטות אמר רבי יצחק טורטני וטורטני דטורטני הא כיצד שמנה נשאו אשכל אחד נשא רימון ואחד נשא תאינה יהושע וכלב לא נשאו כלום אי בעית אימא משום דחשיבי ואי בעית אימא שלא היו באותה עצה פליגי בה רבי אמי ורבי יצחק נפחא חד אמר לדברי רבי יהודה בחגיגתן

המלמדנו דלאו מוט אחד קאמר קרא לא היינו יודעים לכוין שמנה צני אדם למשאו אלא דשמעינן מיניה דשני מוטות היו ואמא רבי יצחק לאשמועינן דשני משאות היו שס וכל אחד שני מוטות^א: **שלא היו צאוס ענא.** להציא אשכול משונה כזה שהמרגלים לרעה נתכוונו לומר כסס שפירותיה משונים כך יושציה משונים וגצורים וגצוהיס: **לדברי רבי יהודה.** שאמר לא גצהו המים אלא שנים עשר מילין כאורך מחניהס דרך חנייתס עצרו צירדן כל רחב מחניהס עצרו יחד הילכך לא היה אורך העצרה אלא שנים עשר מילין: **ולדברי**